

2016 : зб. наук. пр. / відп. ред. О. В. Козаченко. – Миколаїв : Іліон, 2016. - С. 120-123.

4. Бугайчук К.Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз / К. Л. Бугайчук // Право і Безпека. - 2016. - № 1. - С. 7-12.

5. Литвиненко В.І. Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності та його адаптація в Україні / В. І. Литвиненко // Міжнародний науковий журнал «Верховенство права». – 2016. – №1.- С. 97-101.

Орел Ю.В., д.ю.н., доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА

Питання щодо запровадження в Україні діяльності з надання детективних послуг мали отримати своє вирішення і регламентацію у прийнятому 13.04.2017 році Законі України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (далі – Закон). Однак, на жаль, на сьогодні він так і не набрав чинності, оскільки 03.06.2017 року Президент України, скориставшись своїм конституційним правом, наклав на нього вето та разом зі своїми пропозиціями повернув його на повторний розгляд до Верховної Ради України з метою узгодження положень Закону з нормами законодавчих актів, які є базовими у відповідних сферах правового регулювання.

Не дивлячись на те, що Закон так і не набрав чинності, не можна не заперечувати, що перші прогресивні кроки у реалізації цього напрямку діяльності вже були зроблені. У ньому вперше була надана спроба визначити загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової)

діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів.

Так, згідно з ч. 1 Закону, в якій надається визначення термінів, що у ньому вживаються, приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена Міністерством юстиції України підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

У свою чергу приватний детектив визначений як фізична особа – підприємець, яка здійснює приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [1].

Для того щоб бути учасником суспільних відносин та зайняти своє власне місце у правовій реальності, а також з метою здійснення того чи іншого виду діяльності, будь-яка особа повинна мати певний об'єм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які у своїй єдності складають її правовий статус, що визначається на підставі норм права.

Отже, для здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, як специфічного виду підприємницької діяльності, приватний детектив повинен бути наділений комплексом прав та обов'язків, зміст яких можна з'ясувати, зокрема, шляхом дослідження положень Закону.

Загалом, правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності наданий у статтях 4-7 Розділу II Закону «Правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності». Але, ознайомившись зі змістом Закону можна побачити, що і інші його норми містять вказівку на певний обсяг прав та обов'язків суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Так, у ст. 4 Закону серед іншого зазначається, що приватні детективні (розшукові) послуги можуть надаватися лише суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності у порядку та на умовах, визначених цим Законом. На суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності не

поширюється дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів. Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів [1].

При цьому слід звернути увагу на ч. 5 ст. 4 Закону, де приватна детективна (розшукова) діяльність визначається як виключний вид діяльності для суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності [1]. Отже, на підставі цього можна зробити висновок, що приватному детективу забороняється займатися іншими видами підприємницької діяльності.

У зв'язку з цим вважаємо за можливе погодитися із зауваженнями до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», зробленими Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України, де зауважується, що наведене положення не враховує вимог статті 42 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Частиною другою статті 42 Конституції України також передбачено, що законом обмежується лише підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2, с. 3].

Також не досконалою, на нашу думку, є положення ст. 5 Закону, де зазначено, що приватним детективом може бути громадянин України, який досяг 21 року, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту або стаж роботи в оперативних підрозділах чи органах досудового розслідування не менше трьох років, пройшов відповідне навчання з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності та отримав у встановленому законом порядку свідоцтво про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

У зв'язку з цим можна виділити дві категорії осіб, які, на думку законодавця, можуть бути приватними детективами: по-перше, це особи, які мають вищу юридичну освіту, та, по-друге, особи, які мають стаж роботи в

оперативних підрозділах чи органах досудового розслідування не менше трьох років.

Однак із змісту цієї норми важко визначити, хто із зазначених суб'єктів повинен проходити «відповідне навчання» з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, яким воно повинне бути тощо?

На сьогодні низка вищих навчальних закладів, у тому числі і Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Приватна детективна діяльність», «Безпека підприємництва», які за задумом суб'єктів надання освітніх послуг після закінчення навчання мають право на здійснення діяльності у сфері надання детективних послуг.

Однак, справа у тому, що ця спеціальність не відноситься до юридичної. І хоча здобувачі вищої освіти – приватні детективи, назвемо їх так, і вивчають низку юридичних дисциплін, у тому числі із циклу професійної підготовки, але їх кількість, а також обсяг отриманих знань, умінь і навичок є меншим і деяким чином іншим, ніж для здобувачів вищої освіти – юристів. Отже, можна зробити висновок, що спеціальна фахова детективна підготовка не потрібна особам, які мають вищу юридичну освіту. Особи, які мають неюридичну освіту, за винятком тих, що отримали освіту за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», повинні пройти відповідне навчання з метою отримання права щодо здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності.

Список літературних джерел:

1. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (реєстр. № 3726) від 28.12.2015 // матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=425620>.
2. Зауваження до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (реєстр. № 3726) : матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=414555>.

3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Очеретня В.Ю., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШПИГУНСТВО

Головним завданням спеціальної служби держави є протидія шпигунству, яке здійснюється спецслужбами інших держав. Шпигунська діяльність цих спецслужб завдає великої шкоди національним інтересам України. Шпигунство – один із найбільш небезпечних злочинів проти держави, тобто передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю іноземцями або особами без громадянства може спричинити тяжкі наслідки.

Дане дослідження полягає у вивченні підстав звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство, виникненні проблем звільнення за даний злочин та у розмежуванні шпигунства та державної зради.

Шпигунство – це злочин, який вчиняється проти основ національної безпеки України, передбачений ст. 114 КК України. Шпигунство полягає у таких діях: 1) передача іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю; 2) збирання, спрямоване на передачу іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю. Такими відомостями є інформація у сфері оборони, економіки, науки і техніки,